

Е. С. Соловей

Елегія

ЕЛЕГІЯ (грец. *έλεγεία*, від *ἔλεγος* – смуток) – жанр ліричної поезії. В антич. літературі спочатку так іменували твори, написані елегій. дистихом, тобто двовіршами, що склалися з гекзаметра і пентаметра. У творчості давньогрец. поетів 7–6 ст. до н. е. Калліна, Тіртея, Мімнерма, Архілоха Е. охоплювала широку тематику, у Давньому Римі (Катулл, Тібулл, Проперцій, Овідій) вже переважала любовна. У європ. літературі Нового часу Е. тяжіла до глибшого проникнення у внутр., емоц.-психол. світ людини. Перші Е. доби Ренесансу створ. за латин. взірцями (П. Ронсар, Ж. дю Белле та ін. поети «Плеяди»), зазнавши водночас впливів як преціоз. літ-ри, так і класицизму. З утвердженням естетики романтизму питома вага Е. у різних літ-рах зросла – вона стала чи не найпопулярнішим лірич. жанром (А. Шеньє, Е. Парні, Й.-В. Гете, В. Жуковський та ін.). Поширеність і розвиток Е. у світ. літературі 19–20 ст. пов'яз., очевидно, з нескасовністю її функцій оплакування, похвали та ідеалізації як утривалення, а також втішання й розради шляхом медитації про морал., метафіз. та реліг. цінності («Duineser Elegien» / «Дуїнянські елегії» Р.-М. Рільке, «Фуга смерті» П. Целана та ін.).

У давньоукр. поетиках 17–18 ст. Е. трактувалася переважно в системі класицист. регламентації жанрів (М. Довгалевський). Натомість поети-романтики 19 ст. (А. Метлинський, В. Забіла, С. Писаревський, М. Петренко) культивували елегійні мотиви й поетику у розумінні, близькому до сучасного («Дивлюсь я на небо...» М. Петренка). Нові жанр. різновиди Е. створили Т. Шевченко (елегії-думи «Думи мої, думи мої...», «Чого мені тяжко, чого мені нудно...»), І. Франко (цикл «Майові елегії»), Леся Українка («До мого фортеп'яно», «Східна мелодія», «Мрія далека»). Твори у жанрі Е. належать, зокрема, В. Самійленку (цикл «Елегії», «Весняна елегія»), взірцевими вважають Е. у спадщині М. Зерова (сонет. триптих «Poor Yorick!», «Елегія», диптих «Finale»), М. Бажана («Пам'яті друга», «Перший сніг», «Тишина»). Загалом в укр. поезії 20 ст., як і у світовій, Е. втратила колишню жанр. визначеність, ставши радше «знаком традиції», певним настроєво-темат. модусом. Саме в такому сенсі елегійність характерна й для багатьох сучас. поетів – В. Базилевського, В. Герасим'юка, Ірини Жиленко, Л. Костенко та ін.

Рекомендована література

1. Маслюк В. П. Латиномовні поетики і риторики XVII – першої пол. XVIII ст. та їх роль у розвитку теорії літератури на Україні. К., 1983;
2. Сивокінь Г. М. Давні українські поетики. К., 2001;
3. Ткаченко О. Г. Українська класична елегія. С., 2004.

Бібліографічний опис:

Елегія / Е. С. Соловей // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2009. – Режим доступу:

<https://esu.com.ua/article-18850>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).